

Poglądy polityczne młodych Polaków a płeć i miejsce zamieszkania

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Niedawno informowaliśmy w komunikacie CBOS¹, że w 2020 roku odsetek młodych Polaków (18–24 lata) o poglądach lewicowych wzrósł niemal dwukrotnie w stosunku do poprzedniego roku, osiągając najwyższy poziom w historii naszych badań (30%) i po raz pierwszy od blisko dwóch dekad był wyższy od odsetka młodzieży o poglądach prawicowych. Warto uzupełnić ten obraz, biorąc pod uwagę ewolucję różnic światopoglądowych w zależności od płci oraz wielkości miejsca zamieszkania badanych, wyniki są bowiem nie mniej interesujące².

RÓŻNICE POGLĄDÓW POLITYCZNYCH A PŁEĆ

W roku 2015, kiedy to odsetek identyfikacji prawicowych wśród młodzieży plasował się na rekordowo wysokim poziomie, za wynik ten odpowiadali głównie młodzi mężczyźni – poglądy prawicowe deklarowało aż 40% spośród nich (najwyższy wynik w historii naszych pomiarów) wobec 20% wśród kobiet. W 2020 roku sytuacja uległa odwróceniu – za rekordową liczbę deklaracji lewicowych odpowiadają przede wszystkim młode Polki. Z lewicą utożsamia się aż 40% z nich (najwyższy wynik w historii naszych badań i skok o ponad 20 punktów procentowych w stosunku do poprzedniego roku), wobec 22% wśród młodych mężczyzn.

Warto zauważyć, że tak jak sympatie prawicowe przeważały wśród młodych mężczyzn nad sympatiami lewicowymi w 2015 roku (czterokrotnie), tak przeważają i dziś, choć mniej wyraźnie (36% wobec 22%). W przypadku młodych kobiet w 2015 roku również obserwowaliśmy przewagę identyfikacji prawicowych nad lewicowymi (dwukrotną), jednak już w kolejnym roku spadła ona do zaledwie kilku punktów procentowych. W 2019 roku sympatie lewicowe po raz pierwszy przeważały w tej grupie nad prawicowymi (19% wobec 14%), a w 2020 roku ich odsetek wzrósł jeszcze dwukrotnie, osiągając pułap 40% (wobec 17% deklaracji poglądów prawicowych).

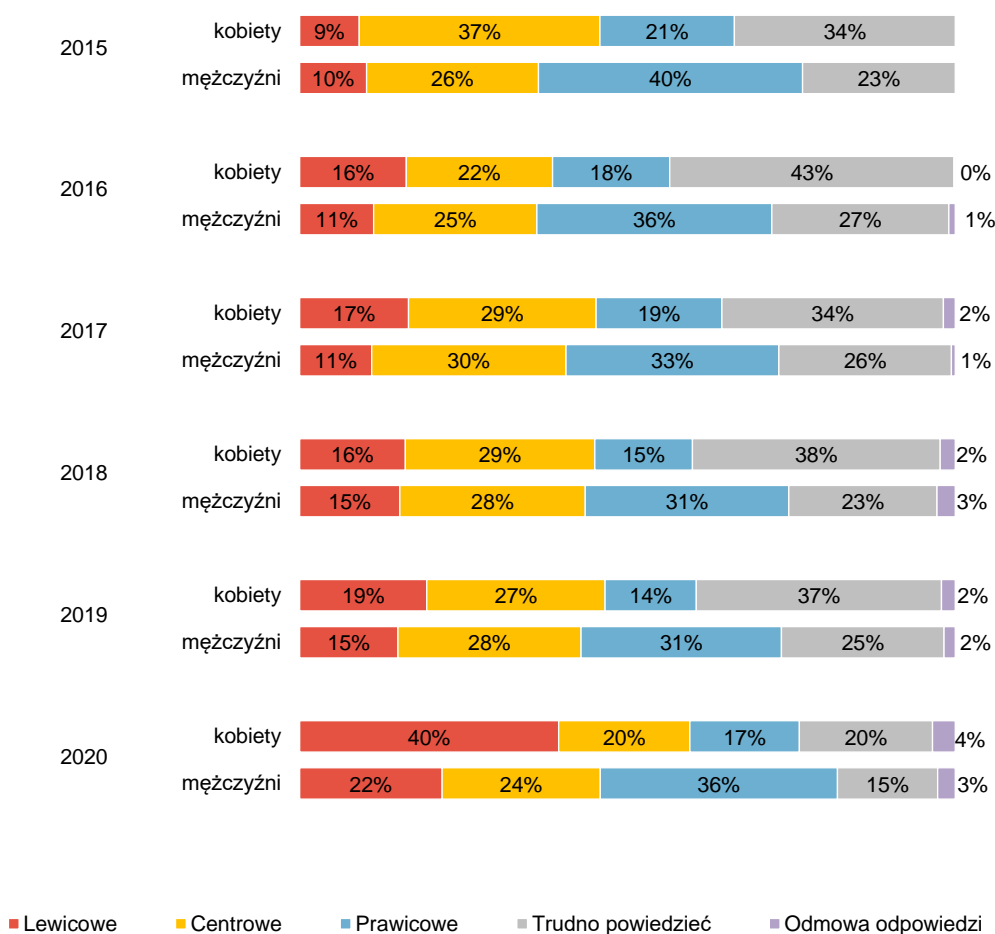
¹ Zob. komunikat CBOS „Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków na tle ogółu badanych”, luty 2021 (oprac. J. Scovil).

² Prezentowany komunikat bazuje na rocznych zestawieniach powstałych w wyniku agregacji zbiorów z dwunastu comiesięcznych badań zrealizowanych w danym roku kalendarzowym i obejmuje okres od roku 1990 do 2020.

Zwróćmy uwagę, że poglądy młodych Polaków spolaryzowały się. W 2020 roku wzrosły – choć nierównomiernie – zarówno odsetki badanych o poglądach lewicowych, jak i prawicowych, a spadły odsetki centrystów oraz niezdecydowanych. Szczególnie wyraźnie widać tę zmianę w grupie młodych kobiet. Jeszcze w 2019 roku z poglądami lewicowymi lub prawicowymi utożsamiało się zaledwie 33% spośród nich (wobec 46% wśród młodych mężczyzn) – w 2020 roku odsetek ten wzrósł już do 57% (wobec 58% wśród młodych mężczyzn).

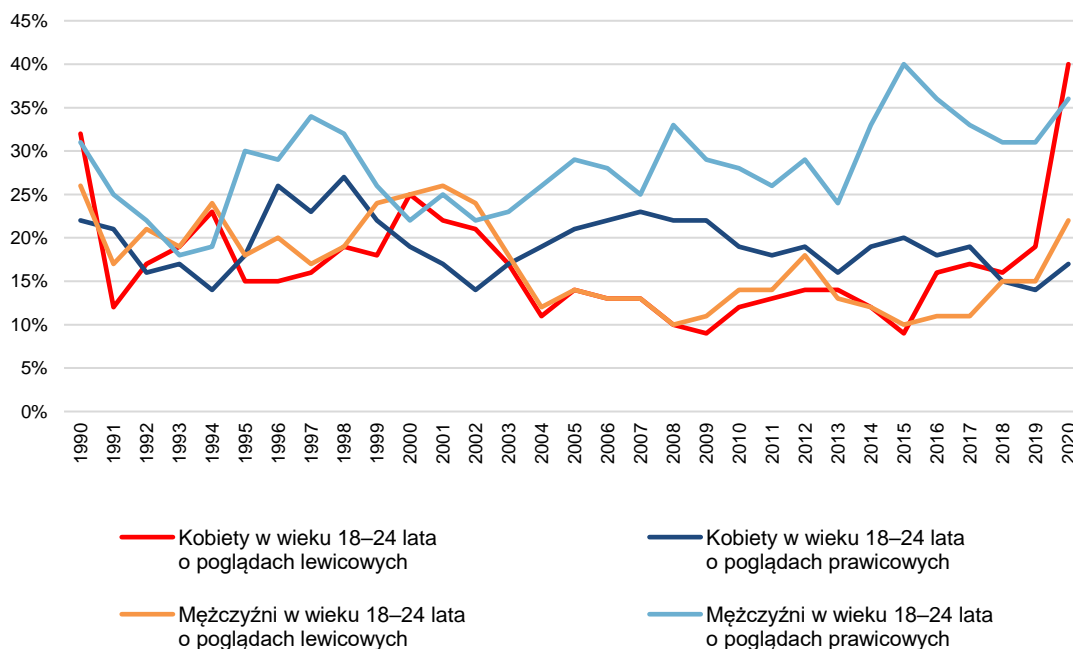
CBOS

RYS. 1. Deklarowane poglądy polityczne kobiet i mężczyzn w wieku 18–24 lata

Dane z comiesięcznych badań CBOS zagregowane dla poszczególnych lat. W badaniach CBOS tożsamości ideowe mierzone są na 7-punktowej skali lewica–prawica. Za tożsamość lewicową uznane zostały wskazania punktów od 1 do 3, za centrową – punkt 4, a za prawicową – wskazania punktów od 5 do 7

RYS. 2. Zmiany w odsetkach deklaracji poglądów lewicowych i prawicowych wśród młodych kobiet i mężczyzn od 1990 do 2020 roku

Dane z comiesięcznych badań CBOS zagregowane dla poszczególnych lat. W badaniach CBOS tożsamości ideowe mierzone są na 7-punktowej skali lewica–prawica. Za tożsamość lewicową uznane zostały wskazania punktów od 1 do 3, za centrową – punkt 4, a za prawicową – wskazania punktów od 5 do 7

RÓŻNICE POGLĄDÓW POLITYCZNYCH A WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Przyjrzyjmy się teraz zróżnicowaniu poglądów młodych Polaków w zależności od wielkości ich miejsca zamieszkania. Najwyższy odsetek autoidentyfikacji lewicowych obserwujemy w największych miastach (43%), a najniższy – na wsi (25%).

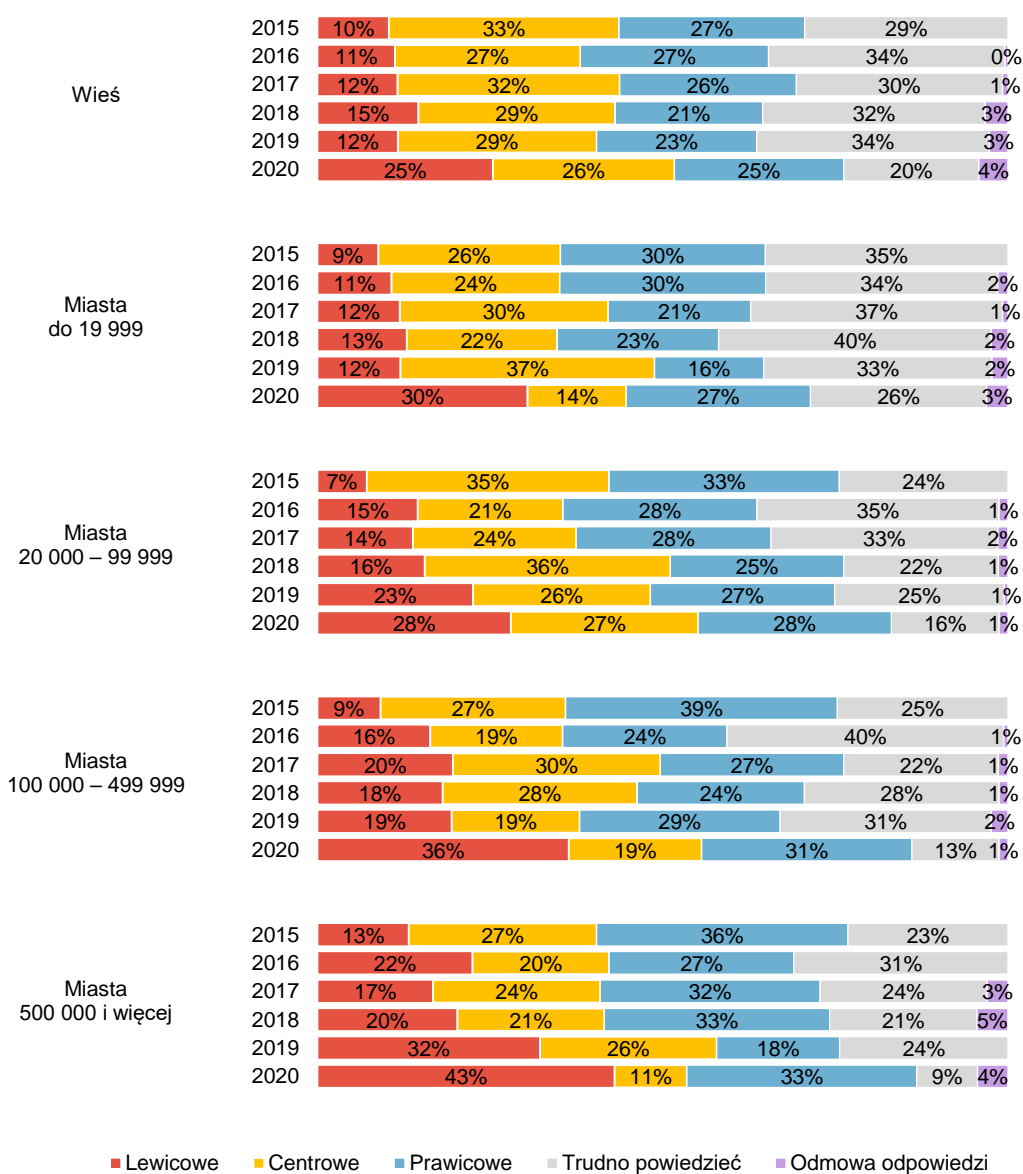
Warto jednak zwrócić uwagę, że ogólny wzrost deklaracji poglądów lewicowych wśród młodych Polaków zaznaczył się wszędzie i nie ominął również mniejszych miejscowości. W istocie najsilniejsze, około dwukrotne wzrosty odnotowaliśmy w małych miastach liczących do 20 tys. mieszkańców (z 12% do 30%), w miastach od 100 do 500 tys. mieszkańców (z 19% do 36%), a także na wsi (z 12% do 25%).

Zgodnie z ogólnym trendem polaryzacyjnym, wszędzie wzrosły również odsetki deklaracji prawicowych wśród najmłodszych badanych. Co ciekawe, najwyższy wzrost miał miejsce w największych miastach (z 18% do 33%). O 11 punktów procentowych wzrósł też odsetek autoidentyfikacji prawicowych w najmniejszych miastach (z 16% do 27%), w pozostałych kategoriach miejscowości wzrosty utrzymywały się na poziomie 1–2 punktów.

Zaobserwowana na poziomie całego kraju przewaga sympatii lewicowych wśród młodych Polaków znajduje odzwierciedlenie w małych miastach do 20 tys. mieszkańców, a także w miastach powyżej 100 tys. Nie obserwujemy tej przewagi na wsi oraz w miastach od 20 do 100 tys. mieszkańców – również tutaj nie mamy jednak do czynienia z przewagą identyfikacji prawicowych, ale z równowagą pomiędzy dwiema orientacjami (po 25% deklaracji prawicowych i lewicowych na wsi oraz odpowiednio po 28% w miastach od 20 do 100 tys. mieszkańców). Największą przewagę sympatii lewicowych nad prawicowymi odnotowaliśmy w największych miastach (43% wobec 33%).

CBOS

RYS. 3. Deklarowane poglądy polityczne osób w wieku 18–24 lata a miejsce zamieszkania

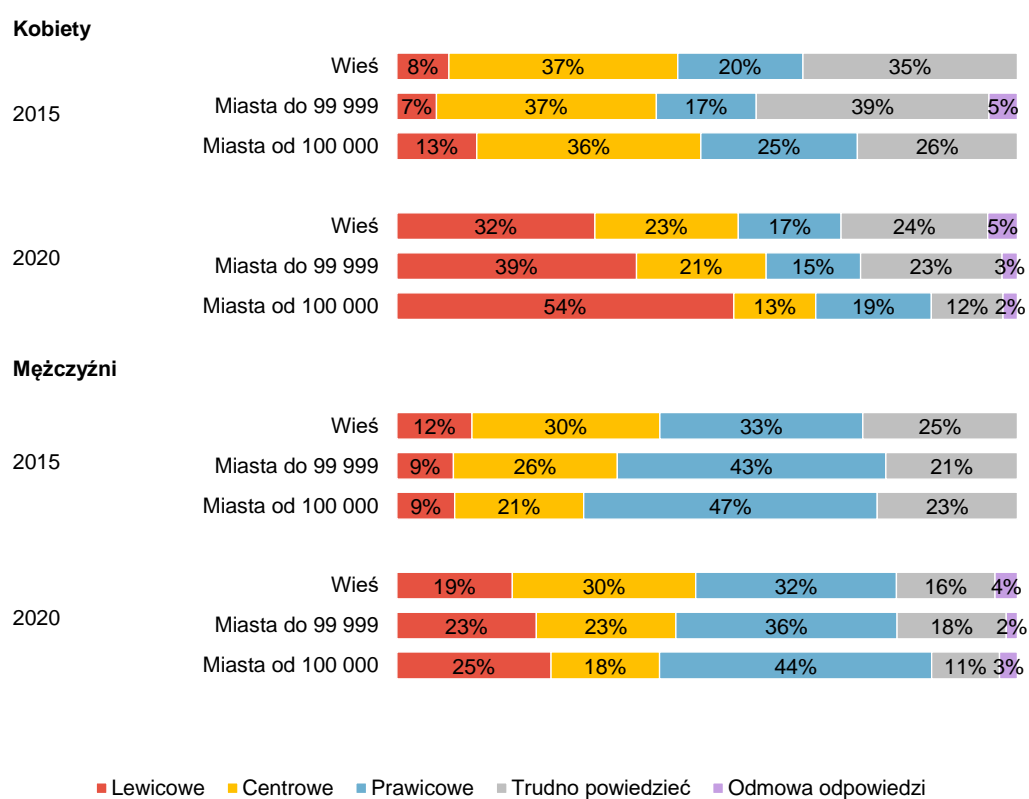
Dane z comiesięcznych badań CBOS zagregowane dla poszczególnych lat. W badaniach CBOS tożsamości ideowe mierzone są na 7-punktowej skali lewica–prawica. Za tożsamość lewicową uznane zostały wskazania punktów od 1 do 3, za centrową – punkt 4, a za prawicową – wskazania punktów od 5 do 7

RÓŻNICE POGLĄDÓW POLITYCZNYCH A PŁEĆ I WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Opisane tendencje uwypukla jeszcze zestawienie ze sobą podziałów według płci i wielkości miejsca zamieszkania. W 2020 roku zarówno na wsi, jak i w miastach odsetki autoidentyfikacji lewicowych były wśród młodych kobiet znacząco wyższe – co najmniej o kilkanaście punktów procentowych – niż wśród młodych mężczyzn. Najbardziej uderzająca różnica widoczna jest w dużych miastach liczących ponad 100 tys. mieszkańców – aż 54% mieszkających w nich młodych kobiet deklaruje poglądy lewicowe, wobec 25% młodych mężczyzn. Wśród tych ostatnich przeważają wyraźnie poglądy prawicowe (44%).

CBOS

RYS. 4. Deklarowane poglądy polityczne osób w wieku 18–24 lata a płeć i miejsce zamieszkania

Dane z comiesięcznych badań CBOS zagregowane dla poszczególnych lat. W badaniach CBOS tożsamości ideowe mierzone są na 7-punktowej skali lewica–prawica. Za tożsamość lewicową uznane zostały wskazania punktów od 1 do 3, za centrową – punkt 4, a za prawicową – wskazania punktów od 5 do 7

Ze względu na niewielkie liczebności w próbie kategorie „miasta do 19 999 mieszkańców” oraz „miasta od 20 000 do 99 999 mieszkańców” zostały połączone w zbiorczą kategorię „miast do 99 999 mieszkańców”, podobnie jak „miasta od 99 999 do 499 999 mieszkańców” zostały połączone z „miastami od 500 000 mieszkańców” w zbiorczą kategorię „miast od 100 000 mieszkańców”

Dynamikę przemian światopoglądowych młodych Polaków najlepiej obrazuje zestawienie przedstawionych danych z wynikami z roku 2015, w którym odnotowaliśmy w tej grupie najwyższe odsetki sympatii prawicowych. W stosunku do tamtego okresu odsetek młodych kobiet deklarujących poglądy lewicowe wzrósł o 24 punkty procentowe na wsi (z 8% do 32%), o 32 punkty w miastach liczących mniej niż 100 tys. mieszkańców (z 7% do 39%) i aż o 41 punktów w dużych miastach – powyżej 100 tys. mieszkańców (z 13% do 54%). Wzrosty obserwowane wśród młodych mężczyzn są znacząco niższe niż wśród kobiet, w przypadku wsi ponad trzykrotnie (7-punktowy wzrost wobec 24-punktowego wśród kobiet).

Za znaczący wzrost deklaracji poglądów lewicowych wśród młodych Polaków w 2020 roku odpowiadają przede wszystkim kobiety, tak jak w 2015 roku za wyraźny wzrost sympatii prawicowych w tej grupie odpowiadali głównie mężczyźni. Choć wśród młodych mężczyzn w 2020 roku również odnotowaliśmy pewien wzrost sympatii lewicowych, to wciąż przeważają wśród nich poglądy prawicowe. Można przypuszczać, że za wyraźniejszą przemianą światopoglądową młodych kobiet stoją żywsze reakcje na toczące się w 2020 roku spory polityczne wokół praw społeczności LGBT oraz prawa aborcyjnego. Widoczna tendencja do polaryzacji poglądów również zaznaczyła się o wiele silniej wśród młodych kobiet, co świadczyłoby o ogólnym wzroście zainteresowania tej grupy życiem publicznym.

Najwyższy odsetek lewicowych autoidentyfikacji notujemy w największych miastach, a najniższy – na wsi. Warto jednak zaznaczyć, że ogólny wzrost sympatii lewicowych wśród młodzieży wystąpił wszędzie i często bardziej wyraźny był w mniejszych miejscowościach. Największy rozrzew między poglądami młodych kobiet i mężczyzn widzimy w największych miastach – ponad połowa ich młodych mieszkanków deklaruje sympatie lewicowe (54%), a niemal połowa ich młodych mieszkańców – sympatie prawicowe (44%).

Opracował

Jonathan Scovil